

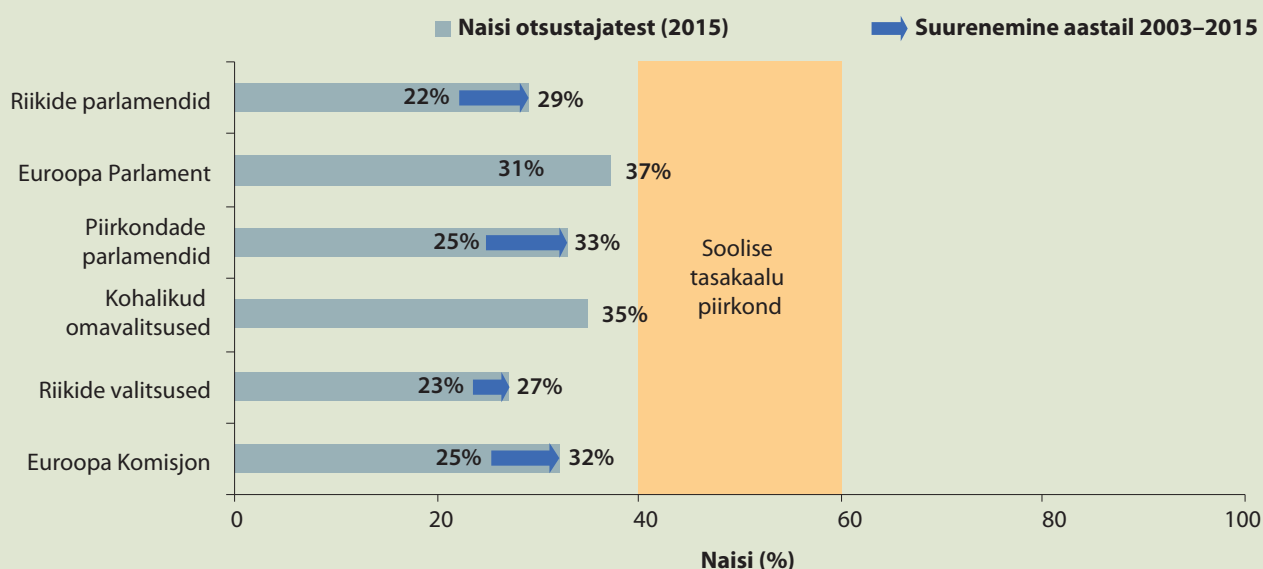
Naiste ja meeste võrdne osalus poliitikas on toimiva demokraatia ja hea valitsemistava oluline eeltingimus. Lisaks demokraatiasüsteemi tugevdamisele ja rikastamisele tagab naiste suurem osalus poliitilisel otsustamisel positiivse mõju ühiskonnale, mis omakorda võib aidata parandada kõigi inimeste elu. Eelised on näiteks võrdsemad ühiskonnad ja kaasavam valitsemistava, kõrgem elatustase, hariduse, tervishoiu ja taristu areng ning vähem korrumpeerunud poliitika.

Naiste aeglane, kuid kindel tee tippu

Viimase aastakümne jooksul on kogu Euroopa Liidus naised järjekindlalt suurendanud oma osakaalu kõrgetel juhtivatel ametikohtadel poliitikaasutustes ja avalikus halduses. Alljärgnev joonis kujutab alates 2003. aastast olukorra muutumist kohalikul, piirkondlikul, liikmesriikide ja Euroopa tasandil.

Joonis 1. Poliitilise võimuga seotud soolise tasakaalu areng EU-28s aastail 2003–2015

Erakonnajuhtideks on endiselt peamiselt mehed

Naised jäävad mitteametlikest võrgustikest kõrvale

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi (EIGE) 2015. aasta aruandes soolise võrdõiguslikkuse kohta võimupositsioonidel ja otsustamisprotsessides märgitakse, et Euroopa Liidus tegutsevate erakondade enamiku juhtideks on mehed. Aruande kohaselt olid kogu Euroopa Liidu suureerakondades 2014. aastal ainult 13% juhtidest ja 33% nende asetäitjatest naised. Juhtpositsioonidele tõusmise, erakonna toetuse säilitamise ja poliitika muutmise seisukohalt on äärmiselt olulised erakonnasisesed ametlikud ning mitteametlikud võrgustikud. Väljaspool tööaega suhtlevad mitteametlikes võrgustikes peamiselt mehed. Nii võib selliste võrgustike olemasolu valdavalt meeste valdkondades toetada meeste valitsevat seisundit ja juhtpositsiooni (EIGE aruanne soolise võrdõiguslikkuse kohta võimupositsioonidel ja otsustamisprotsessides).

Naisi hoiavad juhtpositsioonidelt tagasi soostereotüübid

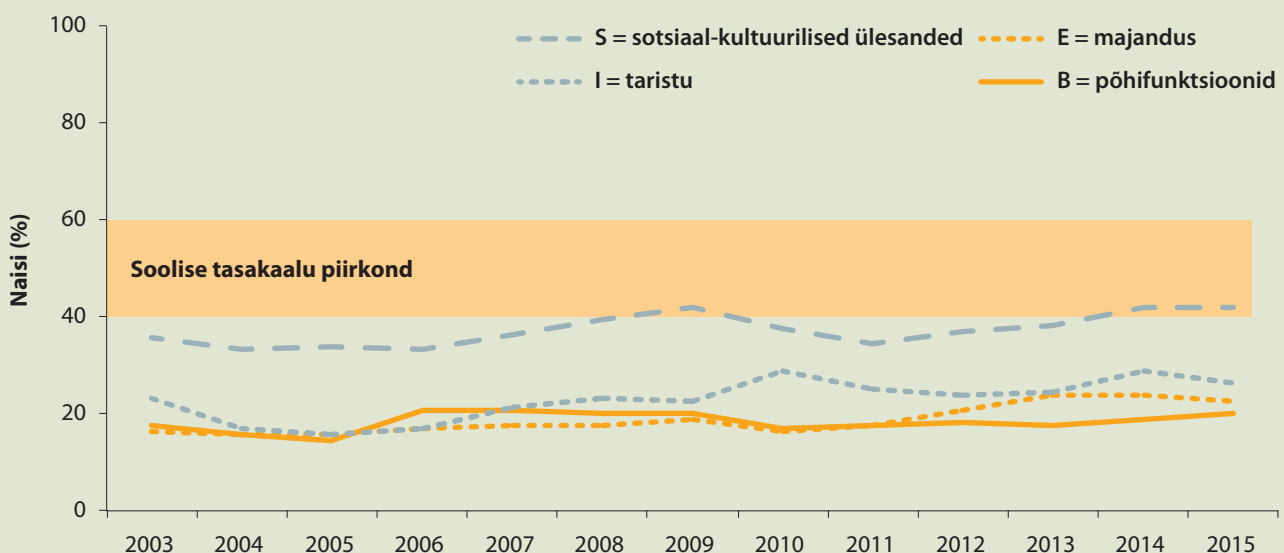
Võrdset esindatust kammitseb endiselt soostereotüüpide püsimine ja paljude erakondade sisekultuur, mida iseloomustab eelkõige „mehelik“

juhtimisstiil. Ajalooliselt on juhtideks olnud peamiselt mehed. Eeldatavaid juhiomadusi ja -oskusi, näiteks enesekehtestamist, domineerivust ja ratsionaalset mõtlemist seostatakse tüüpiliselt mehelike omadustega ning seepärast seostatakse ka juhtimist tavaliselt meestega. Soostereotüübid kajastuvad ka ministrite ja ministeeriumide tähtsaimate haldusametikohtade jaotuses. Mehed domineerivad riigi põhifunktsioonidega seotud ministritena, näiteks kaitse-, justiits- ja välisministritena. Naiste osakaal on suurem enamasti sotsiaal-kultuuriliste ülesannetega ministeeriumides, mis kinnistab stereotüüpseid eeldusi, et naistele sobib paremini näiteks haridus, tervishoid ja kultuur.

Erakonnad sulgevad naiste ees ukseid

Peamiselt otsustavad erakonnad ise, kui palju ja kuidas saavad erakonnapoliitikas osaleda naised. Naiste võimalused tõusta juhtpositsioonidele olenevad samuti erakondade ning nende valiku- ja vastuvõtmismenetlusi juhtiva võimuladviku otsustest. Ühtlasi otsustavad erakonnad valimisnimekirjade ning valimisringkondade ja erakonnastruktuuride nimekirjade järjestuse. See tähendab, et erakonnad ise takistavad nendesse pääsemist.

Joonis 2. Naiste osakaal kvootidega riikide parlamentides EU-28s aastail 2003–2015

Milliseid meetmeid võetakse soolise tasakaalu parandamiseks?

Mitu Euroopa Liidu liikmesriiki edendab jõuliselt soolist võrdõiguslikkust poliitilisel otsustamisel, kehtestades kohustuslikud või vabatahtlikud sookvoodid, et tagada poliitikas sooline tasakaal ja määratleda soolise tasakaalu eesmärgid valimissüsteemi jaoks. EIGE uuringute kohaselt on naiste esindatus poliitikas alates 2003. aastast keskmiselt kõige enam suurenenud just riikides, mis on kehtestanud need siduvad või vabatahtlikud kvoodid. Naiste osakaal riikide parlamentides suurenes 2014. aastaks 10% võrra ja oli keskmiselt 29%. Kvootideta riikides oli naiste esindatus 27% ja suurenes viimasel aastakümnel keskmiselt vähe. Kvoodid on üks võimalus soolise tasakaalu parandamiseks, kuid neist üksi ei piisa. Vaja on ka muid meetmeid, näiteks avalik arutelu, kampaaniad, korrapärane seire ja terviklikud programmid, mille abil julgustada naisi poliitikas osalema.

Hea tava naiste rolli suurendamiseks poliitilisel otsustamisel

EIGE on tuvastanud mitu head tava, kuidas võimestada ja pakkuda poliitilise karjääri jaoks vajalikke oskusi üha enamatele naistele, senisest mitmekesisemas ja esinduslikumas keskkonnas.

Sihtmeetmed ja -algatused. Naiste osalust otsustamisel suurendavad erakondade võetavad siduvad

õiguslikud või vabatahtlikud meetmed. Arengu nimel on olulised ka mitmesugused sihtmeetmed, näiteks avalik arutelu, teabekampaaniad ning läbiastuvad värbamis- ja karjääri arendamise tavad.

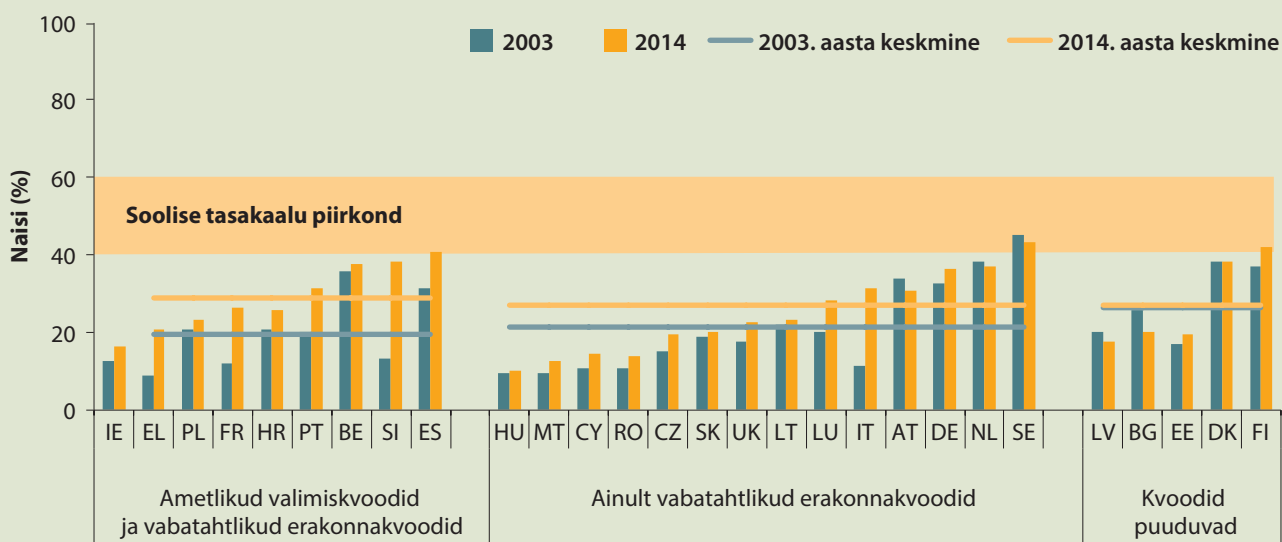
Korrapärane seire. Oluline on jälgida arengusuundumusi ja hinnata, mis algatused on edukad ja mis mitte. Sellist seiret võimaldab EIGE soostatistika andmebaas, mis sisaldab sooliselt eristatud ja Euroopa Liidu liikmesriikide lõikes võrreldavaid andmeid.

EIGE koostab regulaarselt aruandeid, milles vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariikide taotlustele käsitletakse Pekingi tegevusprogrammi eri valdkondi. Viimased aruanded on järgmised:

- Gender equality in power and decision-making („Sooline võrdõiguslikkus võimupositsioonidel ja otsustamisprotsessides“) (2016);
- Gender gap in pensions in the EU („Sooline pensionilõhe ELis“) (2015);
- Gender equality and economic independence: part-time work and self-employment („Sooline võrdõiguslikkus ja majanduslik iseseisvus: osaajatöö ja tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana“) (2014)

Varasemad Pekingi tegevusprogrammi aruanded ja väljaanded: <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>

Joonis 3. Naiste osakaal kvootidega riikide parlamentides EU-28s aastail 2003–2015

Noorte naiste kaasamine. Naiste alaesindatust valitavatel ametikohtadel aitab vähendada noorte naiste aktiivsem suunamine poliitikasse. Mentorlus, koolituskursused, avalikud kampaaniad ja kutsevõrgustikud võivad oluliselt innustada üha enamaid naisi kandideerima poliitilistele ametikohtadele ja aitavad neil valmistuda poliitikukarjääriks.

Sootundlikud parlamendid

Parlamentides, mis loovad naistele võimestava töökeskkonna, mida ei varjuta töökiusamine ega mis tahes diskrimineerimine, saab toetada naiste aktiivset kaasamist poliitikasse. EIGE töötab praegu välja interaktiivset veebirakendust, mille abil saab hinnata poliitikaasutuse sootundlikkust. Rakendus

Sooline tasakaal – vastuvõetav väärtus on üldiselt 40 : 60.

Sooline võrdõiguslikkus – arvnäitajana tähendab see suhtarvu 50 : 50.

Kriitiline mass – otsustajate ametikohtadel on naiste või meeste esindatus vähemalt 30%.

Soolise võrdõiguslikkuse terminite lisateave on EIGE soolise võrdõiguslikkuse sõnastikus ja tesaurus.

<http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus>

lähtub hindamisel mitmest põhikriteeriumist, näiteks valimissüsteemist ja töötingimustest parlamendis. Keskendudes takistustele naispoliitikute kogu karjääri jooksul, aitab see uus rakendus asutustel tuvastada diskrimineerivad tavad ja arendada välja parandusmeetmed.

Euroopa Liidu poliitikaprioriteedid

Euroopa Liidu võetud kohustust tagada sooline võrdõiguslikkus otsustamisel toetab Euroopa Komisjoni strateegiline kohustus soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks aastail 2016–2019. Soolise võrdõiguslikkuse edendamine otsustamisel on selle strateegia üks esmatähtsatest valdkondadest. See dokument kirjeldab ka, kuidas koguda ja levitada andmeid otsustajate tippametikohtadel töötavate naiste ja meeste kohta tihedas koostöös EIGE-ga.

Euroopa soolise võrdõiguslikkuse paktis (2011–2020) kinnitati nõukogu kohustust edendada soolist võrdõiguslikkust ning ühtlasi kehtestati konkreetne eesmärk edendada naiste mõjuvõimu poliitikas ja majanduses.

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE)

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) on soolise võrdõiguslikkuse Euroopa Liidu teadmuskeskus. EIGE toetab poliitikakujundajaid ja kõiki asjaomaseid asutusi nende tegevuses muuta sooline võrdõiguslikkus kõigi eurooplaste jaoks tegelikkuseks, pakkudes eriteadmisi ning võrreldavaid ja usaldusväärseid andmeid Euroopa soolise võrdõiguslikkuse kohta.

Lisateave:

<http://eige.europa.eu>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 5 215 7444